

ВІДКРИТІ ОСВІТНІ РЕСУРСИ ТА МОЖЛИВОСТІ САМОВДОСКОНАЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ СУЧАСНОГО ПЕДАГОГА

Врадій Катерина Миколаївна,

старша викладачка кафедри дошкільної і початкової освіти
Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка

***Анотація.** Стаття присвячена визначенню сучасних тенденцій розвитку, використання, створення та поширення відкритих освітніх ресурсів і з'ясування їх ролі у самовдосконаленні професійної підготовки сучасного педагога. У дослідженні ми спираємося на аналіз потреб, потенціалу, можливостей і складнощів створення та використання відкритих освітніх ресурсів, а також передбачаємо розробку рекомендацій для більш широкого використання відкритих освітніх ресурсів в освітній практиці. Основними напрямками дослідження є обмін актуальною інформацією в галузі відкритих освітніх ресурсів; зміцнення потенціалу процесу створення і використання відкритих освітніх ресурсів. Найбільшу увагу зосереджено на визначенні переваг використання відкритих освітніх ресурсів, які не є вичерпними, і присутні в них позитивні наміри тільки починають з'являтися в наукових дослідженнях і виявлятися в різноманітних проектах.*

***Ключові слова:** відкриті освітні ресурси, відкритий контент, інтелектуальна власність, ліцензування, відкриті ліцензії, вільний доступ, самоосвіта.*

Вступ. Однією з провідних тенденцій сучасної вищої педагогічної освіти є підготовка майбутніх фахівців до безперервного професійного саморозвитку та формування в них готовності до подальшого професійного та особистісного саморозвитку, самореалізації, оскільки прагнення до саморозвитку в професії є нині особливо актуальним і характеризує суспільні потреби громадян нашої країни. У сучасних умовах в світовому освітньому просторі відбувається зміна

уявлень про сутність та цілі педагогічної освіти. Це викликає потребу в пошуку інноваційних підходів до організації освітнього процесу та визначенні способів забезпечення можливості саморозвитку і самореалізації особистості.

Актуальність дослідження зумовлена глибокими перетвореннями, що відбуваються в усіх галузях нашого суспільства. Нині, у складних суспільних умовах швидких змін, глобального оновлення не лише технологічної бази, а й ціннісної та інших сфер, загострюється проблема відповідності майбутніх педагогів потребам безпосередньої діяльності. Розв'язання цієї проблеми варто шукати в площині безперервного професійного розвитку й саморозвитку особистості впродовж життя. Ця проблема, передусім, стосується використання відкритих освітніх ресурсів з метою самовдосконалення професійної підготовки сучасного педагога.

Мета дослідження полягає у визначенні можливостей використання відкритих освітніх ресурсів з метою самовдосконалення професійної підготовки сучасного педагога.

Матеріали і методи дослідження. Для визначення можливостей використання відкритих освітніх ресурсів з метою самовдосконалення професійної підготовки сучасного педагога реалізовувались як теоретичні, так і емпіричні методи дослідження, зокрема: теоретичні (аналіз спеціальної літератури і навчальних матеріалів із даної проблеми; вивчення та узагальнення педагогічного досвіду з проблеми дослідження); емпіричні (спостереження, опитування, бесіди, тестування, експеримент).

Результати дослідження. Дослідження відкритих освітніх ресурсів розпочалося в кінці 1990-х рр. і набуло значного масштабу в 2001 році, коли Массачусетський технологічний інститут (MIT) відкрив вільний доступ до матеріалів своїх навчальних курсів (OpenCourseWare) на порталі <http://ocw.mit.edu/>. Про відкриті освітні ресурси заговорили як про один з найбільш перспективних напрямків модернізації освіти.

Термін «відкриті освітні ресурси» було сформульовано під час Конференції Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури

(UNESCO) «Вплив відкритих освітніх курсів на вищу освіту в країнах, що розвиваються» (1-3 липня 2002 р.). Із даним явищем пов'язана ціла група понять, таких як «відкритий контент», «відкритий освітній контент», «відкриті освітні ресурси», «відкриті освітні технології», «відкриті наукові ресурси» і «відкриті навчальні курси», які використовуються в різних контекстах в літературі, а також у віртуальних і реальних дискусіях. Однак найбільш поширеним є термін «відкриті освітні ресурси», прийнятий на Конференції UNESCO в 2002 році. Існує кілька визначень даного поняття, але найчастіше цитується наступне формулювання визначення UNESCO, яке ми використовуємо в нашому дослідженні: «відкриті освітні ресурси – це освітні, навчальні або наукові ресурси, розміщені у вільному доступі, або забезпечені ліцензією, що дозволяє їх вільне використання чи опрацювання. Відкриті освітні ресурси включають в себе повні курси, навчальні матеріали, модулі, підручники, відео, тести, програмне забезпечення, а також будь-які інші засоби, матеріали або технології, використані для надання доступу до знань». У поданому вище визначенні не фіксується увага на відмінності між ресурсами, спеціально створеними з освітньою метою (наприклад, конспекти лекцій) і ресурсами, які можуть бути використані в освітніх цілях (наприклад, архівні історичні фотографії), але у більшості випадків маються на увазі саме ресурси першого типу.

Проведений аналіз поширення відкритих освітніх ресурсів з метою самовдосконалення професійної підготовки сучасного педагога підтвердив, що, незважаючи на те, що питанням інформатизації систем освіти приділяється серйозна увага, ідеї і принципи відкритої освіти і відкритих освітніх ресурсів поки недостатньо широко відомі, а їх потенціал для розширення доступу до освіти і підвищення якості освіти залишається недооціненим. Є віртуальні колекції і сховища освітніх ресурсів, до яких можливий вільний доступ через Інтернет, однак, великі репозитарії, кількість ресурсів в яких перевищує тисячу, є незначною.

Важливим джерелом освітніх ресурсів для вищої педагогічної професійної освіти є сайти вищих навчальних закладів та науково-освітніх проектів, присвячених певній предметній області. Значна кількість навчально-методичних матеріалів, підготовлених у вищих навчальних закладах, розміщено у вільному доступі на сторінках сайтів окремих підрозділів ВНЗ: факультетів, кафедр, лабораторій, наукових груп, на персональних сторінках викладачів – це, як правило, невеликі вибірки (від декількох одиниць до декількох десятків і сотень ресурсів). Варто відзначити, що поряд з ресурсами, які є електронними аналогами друкованих видань, все більшого поширення набувають такі електронні освітні ресурси як віртуальні електронні навчальні модулі, лабораторні практикуми, програми для комп'ютерного моделювання, інтерактивні електронні навчальні посібники, аудіо- та відеолекції, комп'ютерні демонстрації і онлайн-тести.

Висновки. Таким чином, проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів цієї комплексної проблеми, що призводить до необхідності продовжувати дослідження за наступними напрямками: пошук і аналіз конкретних прикладів і огляд передового досвіду з питань реалізації відкритих освітніх ресурсів; ознайомлення з питаннями пов'язаними з правом інтелектуальної власності та відкритими ліцензіями; обмін актуальною інформацією в галузі відкритих освітніх ресурсів; зміцнення потенціалу процесу створення і використання відкритих освітніх ресурсів

The article is devoted to identifying current trends in the development, use, creation and dissemination of open educational resources and clarification of their importance in improving the professional training of a modern teacher. The study is based on an analysis of the needs, potential, opportunities and challenges of creating and using open educational resources, as well as the development of recommendations for the wider use of open educational resources in educational practice. The main areas of research are: exchange of relevant information in the field of open educational resources; strengthening the capacity of the process of

creating and using open educational resources. Most attention is focused on determining the benefits of using open educational resources, which are not exhaustive, and the positive intentions present in them are just beginning to appear in research and manifest themselves in various projects.

Key words: open educational resources, open content, intellectual property, licensing, open licenses, free access, self - education.